

เฉลียวฉลาดสามารถขึ้น ซึ่งเท่ากับเป็นการพัฒนาปัญญา และหลังจากนั้นก็รู้ค้นหาต่อไปตามลำดับขั้น เพื่อแสวงหาความรู้ ความคิดใหม่ ๆ ต่อไป

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับวิธีเรียนประวัติศาสตร์ให้ได้ผลดีสำหรับผู้เรียนนั้นจะต้อง¹⁵ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ระหว่างที่ฟังคำสอนในห้องจะต้องคิดไปด้วย ถ้าไม่เข้าใจหรือเกิดความสงสัยจะต้องหาโอกาสซักถามทั้งจากอาจารย์หรือผู้อื่น ๆ เวลาเรียนถ้าสามารถทำตัวเสมือนมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้น ๆ จะทำให้สามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นจะต้องพยายามแสวงหาเหตุผล หักคิก หักวิเคราะห์ด้วยตนเอง เรียนด้วยความอยากรู้และด้วยความกระตือรือร้น ซึ่งจะทำให้เรียนประวัติศาสตร์ได้สนุกขึ้น และได้ผลดีมาก

ประวัติศาสตร์ซ้ำรอยหรือไม่

แนวความคิดและความเชื่อเรื่อง “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” (History repeats itself) ได้ปรากฏอยู่อย่างประปรายโดยทั่วไป ในสังคมมนุษย์เกือบทุกวงการมาตั้งแต่อดีต แม้จนกระทั่งปัจจุบันเราก็ยังคงได้ยินได้ฟังคำกล่าวอ้างตามความเชื่อดังกล่าวนี้เสมอ ๆ ความเชื่อเรื่อง “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” เป็นแนวความคิดที่เกิดจากการได้รับอิทธิพลจากทฤษฎีวิวัฏจักรประวัติศาสตร์ (Cycles of History) ของ Vico (Giambattista Vico) นักปราชญ์ชาวอิตาลีผู้มีชีวิตอยู่ในสมัยคริสต์ศตวรรษที่ 18 เขามีความเชื่อว่า “ประวัติศาสตร์มีวิวัฒนาการเป็นวัฏจักรหรือวงกลม” ผู้ได้รับอิทธิพลทางความคิด และมีความเชื่อคล้ายตามจึงนำไปตีความและสรุปว่า “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” เสมอ สำหรับแนวความคิดดังกล่าวมาจะเป็นจริงหรือถูกต้องในปัจจุบันเพียงใดหรือไม่นั้น จะขอหยิบยกแนวความคิดของบุคคลในวงการประวัติศาสตร์ ซึ่งได้แสดงทัศนะไว้ในที่ต่าง ๆ ดังนี้

ดร. บุษกร กาญจนจรรย์ (ลาบเลิศ)¹⁶ กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์ไม่ควรจะซ้ำรอย เพราะสถานการณ์สิ่งแวดล้อมไม่คงอยู่ทุกสมัย ประวัติศาสตร์จะซ้ำรอยเดิมได้ก็ต่อเมื่อสภาพการณ์คงที่ กล่าวคือแม้จะมีข้อมูลอันเดียวกัน แต่เมื่อเปลี่ยนสิ่งแวดล้อม ข้อมูลนั้นจะเปลี่ยนไปด้วย”¹⁷

¹⁵ Ibid, p 12

¹⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, แผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹⁷ อ้างใน, สิริวรรณ สุวรรณอากาศ, การประเมินคุณค่าแบบเรียนสังคมศึกษาประวัติศาสตร์ทั่วไป รายงานการศึกษาวิจา Independent Study, แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517) หน้า 16

ดร. เตช บุณนาค¹⁸ กล่าวว่า “ธรรมชาติของมนุษย์นั้น ไม่ว่าจะอยู่ในยุคใด สมัยใดย่อมไม่เปลี่ยนแปลง ย่อมมีปฏิกริยาทางความโลภ โกรธ หลง เหมือน ๆ กัน มีความต้องการสำหรับอำนาจทางการเมือง และความปลอดภัยมั่นคง ฯลฯ เหมือนกัน แต่ในขณะเดียวกัน การดำเนินการนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามวิวัฒนาการของวิชาการ สงครามมีลักษณะเหมือนกันในส่วนที่เกี่ยวกับการรบพุ่งแต่สงครามนิวเคลียร์และการรบในแบบโทรคมนาคม ปัจจุบันไม่เหมือนยุทธหัตถีบนหลังช้าง ห้อมล้อมด้วยไพร่พลส่งข่าวสารกันด้วยม้าใช้ ฉะนั้นในความละเอียดประวัติกาศาสตร์จึงไม่มีการซ้ำรอยกัน”¹⁹

ดร. วิกรม คุ้มไฟโรจน์²⁰ ได้ให้ทัศนะว่า “โดยปกติแล้วประวัติศาสตร์จะไม่มีวันซ้ำรอยเดิมเลยทีเดียว เพราะสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนความเจริญทางเทคนิคย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ด้วยเหตุดังกล่าวเราจึงไม่นิยมใช้ประวัติศาสตร์เพื่อทำนายอนาคต แต่อาจนำบทเรียนที่เกิดขึ้นในอดีตมาเป็นปัจจัยในการศึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาหรือเป็นบทเรียนที่ช่วยในการตัดสินใจ ได้ถ้ามีเหตุ การณ์ ใดเหตุการณ์ หนึ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันอันมีลักษณะและรูปการณ์คล้ายคลึงกับสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นในอดีต ที่ว่าประวัติศาสตร์ซ้ำรอยจึงเป็นเพียงคำกล่าว ซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักวิชา”²¹

ดร. สิบแสง พหรมบุญ²² ได้ให้แนวความคิดในเรื่องนี้ว่า

1. ถ้าประวัติศาสตร์ซ้ำรอยก็หมายถึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งขัดกับความเป็นจริง และเป็นผลเสียทำให้มนุษย์ไม่พยายามจะหาทางแก้ไขปัญหาย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความจริงประวัติศาสตร์ไม่เคยซ้ำรอย ความคิดมนุษย์ต่างหากที่ชอบซ้ำรอยอยู่เสมอ เพราะเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดในการอธิบายเหตุการณ์แทนที่ไม่มีเวลาค้นคว้าหรือไม่เข้าใจ เหตุการณ์ทุกอย่างที่เกิดขึ้นถึงแม้จะดูเหมือนว่าคล้ายกับเหตุการณ์ที่เคยเกิดมาแล้วก็ตาม ย่อมมีสาเหตุของมันโดยเฉพาะและยังเกิดขึ้นต่างเวลา ต่างสถานที่ และก่อให้เกิดผลแตกต่างกัน เช่น สงครามที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง แม้จะเรียกว่าสงครามเหมือนกัน แต่สงคราม

18 ปัจจุบันข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ

19 *Ibid*, P. 16

20 ปัจจุบันเป็นข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ

21 *Loc. cit.*,

22 อดีตผู้ช่วยศาสตราจารย์แผนกวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แต่ละคร้งย่อมมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน
แตกต่างกัน²³

รายละเอียดในด้านสาเหตุและผลที่เกิดขึ้นก็

กล่าวโดยสรุปสำหรับแนวความคิดหรือความเชื่อที่ว่า “ประวัติศาสตร์ชาวยุโรป” นั้น
กลุ่มนักประวัติศาสตร์และผู้ที่อยู่ในวงการในฐานะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือให้ความสนใจในสมัย
ปัจจุบันต่างเห็นว่าเป็นค่านิยมหรือแนวความคิดที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และไม่เป็นจริง
ทั้งนี้เพราะธรรมชาติประวัติศาสตร์ ตามความหมายและความสำคัญอย่างแท้จริงหาได้เป็นสิ่ง
หยุดอยู่กับที่ (Static) ดังที่บางคนเข้าใจไม่ อันที่จริงจะมีการเคลื่อนไหว (Dynamics) เปลี่ยน
แปลงและก้าวหน้าเรื่อย ๆ ไปอย่างไม่หยุดยั้งขนานอยู่กับวิวัฒนาการของสิ่งแวดล้อม ความ
ก้าวหน้าทางวิชาการและพฤติกรรมของมนุษย์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ

สาเหตุของการมีความเชื่อ เรื่องประวัติศาสตร์ชาวยุโรป จำแนกที่มาออกได้เป็น
4 ประการ คือ

1. เชื่อตามทฤษฎีวิวัฒนาการแห่งประวัติศาสตร์ ของวิโก (Vico)

2. ได้รับการปลูกฝังหรือรับอิทธิพลแนวความคิดในเรื่องนี้มาแต่ดั้งเดิม เช่น
จากคนในวงการอื่น ได้บอกเล่าหรือแสดงทัศนคติเอาไว้ จากแนวความคิดความเชื่อของนัก
ประวัติศาสตร์บางคนซึ่งมีความเชื่อเช่นนั้น และจากการเชื่อตามคำร่ำที่ที่เคยเรียนรู้อาจารย์โดย
เฉพาะอย่างยิ่งหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการบางเล่ม เช่น “หนังสือประวัติศาสตร์ทั่วไป ชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย” ที่หน้า 4 บันทึกไว้ว่า “ประวัติศาสตร์ชาวยุโรป” และกล่าวไว้อีกว่า “...
เรื่องใดผิดพลาดมาแต่ไหนหลัง เพราะเหตุใด ถ้าเหตุทำนองนั้นเกิดขึ้นใหม่ผลอย่างเดียวกันก็
จะตามมา” และหนังสือในทำนองเดียวกันนี้ก็ยังมีอีกเป็นบางเล่ม ซึ่งล้วนแล้วมีส่วนเป็น
อย่างมากในการส่งอิทธิพลทางความคิดแก่ผู้ศึกษาหรือ ได้พบเห็น ให้เกิด ความคิดเห็น คล้อย
ตามด้วย

3. เกิดจากความเคยชินในการแก้ไขหรือตัดสินปัญหาที่ยังไม่มีความรู้หรือไม่เข้าใจ
ใจความจริงดีพอ (อาจเนื่องมาจากไม่รู้วิธีค้นหาความจริงหรือไม่อยากจะเสียเวลาค้นหากันได้)
ด้วยการหลอกตนเองหรือใช้วิธีง่าย ๆ ด้วยการโทษว่าเป็นเพราะอิทธิพลตามธรรมชาติหรือ
พระพรหมลิขิต อันเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์ในการแก้ปัญหา (Problem Solving)
ของตน

²³ สืบแสง พงษ์บุญ, ดร. *Idid.*, pp 2-3

4. เกิดจากการขาดการพิจารณาในแง่ของเหตุผลและความเป็นจริงเกี่ยวกับสิ่งที่หรือเหตุการณ์ที่เรียกว่า “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” ซึ่งมีความคล้าย (Similarity) เป็นบางเรื่องและส่วนน้อย ในขณะที่เดียวกันถ้าจะทำการวิเคราะห์และเปรียบเทียบด้วยความรอบคอบและอย่างใช้เหตุผลจะพบข้อแตกต่างเป็นอันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของสาเหตุและผลสะท้อนของเหตุการณ์นั้นจะไม่มีส่วนซ้ำหรือเหมือนกันเลยตามหลักวิชาการ

อะไรจะเกิดขึ้น.....หรือผลสะท้อนของการที่มนุษย์มีทัศนคติว่า “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” โดยไม่ยอมเปลี่ยนแปลง อาจสรุปได้ดังนี้คือ

1. จะทำให้ประวัติศาสตร์ไม่มีทางเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์มีความเชื่อและยึดถือว่า “ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย” ซึ่งก็หมายความว่า สิ่งหรือเหตุการณ์อะไรที่เคยเกิดมาแล้วในอดีต เมื่อถึงเวลาหรือครบรอบโคจรหรือเหตุการณ์อย่างเดิมก็จะหมุนเวียนมาซ้ำหรือเหมือนรอยเดิม เมื่อเป็นเช่นนี้มนุษย์ก็ไม่จำเป็นต้องใช้ความเฉลียวฉลาดสามารถอะไรในการแก้ไข ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง “ประวัติศาสตร์” ของมนุษยชาติให้ดีขึ้นและก้าวหน้าขึ้นก็ยอมทำไม่ได้เพราะขัดกับหลักความเชื่อดังกล่าว ซึ่งความเป็นจริงตามประวัติศาสตร์หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ การเปลี่ยนแปลงใด ๆ ตลอดจนความก้าวหน้าในประวัติศาสตร์มีและมีเป็นอันมากด้วยทั้งนี้เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเฉลียวฉลาดสามารถมากขึ้น และมีการใช้สติปัญญา ตลอดจนความนึกคิดประกอบกับการใช้เหตุผลมากยิ่งขึ้นต่างหาก

2. ทำให้การแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ แบบเน้นความจำของผู้เรียน และวัดผลและประเมินผลแต่ความจำ (ซึ่งผู้เรียนแสนจะเบื่อหน่ายและไม่เคยเห็นในคุณค่า) ก็จะไม่มีการลุล่วงก้าวข้ามไปสู่ระบบการเรียนการสอนแบบพัฒนาความคิดและสติปัญญา โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ให้มีความสามารถที่ลึกซึ้งกว่าการมีความจำ” ไปสู่การมีความรู้และความสามารถ ในขั้นของการนำไปใช้ (Application) การวิเคราะห์ (Analysis) การสังเคราะห์ (Synthesis) และการประเมินค่า. (Evaluation) ได้สำเร็จ แต่ในความเป็นจริงนั้นความก้าวหน้าในทางการศึกษาทุก ๆ แขนงมีและมากด้วย

และนั่นคือความจริงอันเป็นปัจจัยสำคัญของมนุษย์ในการพัฒนาระบบการเรียนรู้การสอน “ให้
ทันสมัยด้วยสติปัญญาความเฉลียวฉลาดสามารถ ทั้งนั้นคงจะไม่ใช้เพื่อการรอคอยให้ “ประวัต
ศาสตร์มนุษยวิวัฒนาการ” หากแต่มุ่งจะสร้างประวัติศาสตร์ที่มีความก้าวหน้าเปลี่ยนแปลง
อย่างไม่หยุดยั้ง โดยเริ่มจากการพัฒนามนุษยชาติให้มีคุณภาพ และรู้จักใช้ความเฉลียวฉลาด
สามารถและสติปัญญาความคิด ไปในทางที่มีความริเริ่มสร้างสรรค์ (Creative Thinking)
ขจัดสิ่งผิดพลาดบกพร่องและปรับปรุงให้ดีขึ้นเป็นเบื้องต้น ทั้งนี้เพื่อการมีวิวัฒนาการ
(Evolution) ไปสู่การมีชีวิตที่ดี (Good Life) กว่าในอนาคตกของมนุษยชาติ และนั่นก็
คือประวัติศาสตร์ที่เราหวัง

3. ทำให้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของมนุษย์เป็นไปในลักษณะขาด
ประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากไม่ได้มีการระดมสติปัญญา (Brainstroming) อย่าง
จริงจัง ทั้งนี้เพราะถือหลักเกณฑ์ (Criteria) ของความเชื่อเดิมที่ว่าเชื่อเหตุการณ์เดิม
มนุษยวิวัฒนาการเองก็จะต้องใช้มาตรการหรือวิธีการเดิม ซึ่งมนุษย์ทำเช่นนั้นทีไรก็ล้มเหลว
ทุกที ดังนั้นการไม่เปลี่ยนทัศนคติ และพยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหา โดยใช้ความสามารถ
อย่างมีประสิทธิภาพของมนุษย์ (ซึ่งสามารถทำได้) จึงเป็น “การสูญเสียทางปัญญา” (In-
tellectual Waste) ไปอย่างน่าเสียดาย

4. จะทำให้มนุษย์ขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพ (Potentiality) แห่งตน ทั้ง
ไม่อาจมีความภาคภูมิใจในใจ “ประวัติศาสตร์” ที่ตนได้สร้างขึ้น เพราะถ้ายึดถือแนว
ความคิดว่า ประวัติศาสตร์ชั่วร้าย” ก็เท่ากับมนุษย์ไม่ได้ใช้ความสามารถแต่อย่างใดเลย

หลักฐานทางประวัติศาสตร์

การสร้างประวัติศาสตร์หรือประสบการณ์ในอดีตที่มีคุณค่าขึ้นมาใหม่ของนัก
ประวัติศาสตร์ เป็นการที่รวบรวมเรื่องราวของสิ่งต่างๆ หรือเพื่อการสอบสวนค้นคว้าหาข้อเท็จจริง
ในอดีต เราจำต้องอาศัยหลักฐานต่าง ๆ เข้าประกอบการศึกษาและพิจารณาทั้งสิ้น หลักฐาน

เหล่านี้เราเรียกว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (Historical Sources) ซึ่งอาจแบ่งออกได้ เป็น 3 ประเภทคือ

1. หลักฐานประเภทซากวัตถุต่าง ๆ (Material Remains) ได้แก่ซากวัตถุ โบราณที่ยังคงเหลือตกค้างมาจนถึงปัจจุบัน เช่น

1.1 ซากสิ่งมีชีวิต (Fossils) มาจากคำในภาษาละตินว่า (Fossilis หรือ Fodere (v) แปลว่า ขุด มีการขุดพบหลักฐานประเภทนี้ ซึ่งส่วนใหญ่หลงเหลือติดค้างอยู่ ตามซอกหรือหลืบหิน รวมทั้งที่ปะปนติดอยู่ในหินควย และเมื่อนักธรณีวิทยาได้ทำการศึกษา โครงสร้างและองค์ประกอบของฟอสซิล โดยอาศัยเครื่องมือและกระบวนการอันทันสมัย ผล ที่ได้ทำให้มนุษยารู้ถึงประวัติ, วิวัฒนาการ และการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่มีชีวิตในอดีต ตลอดจนเกี่ยวกับสิ่งที่มีชีวิตที่สูญพันธุ์ไปแล้ว ซึ่งนับว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวเป็นประโยชน์อย่างมากต่อกระบวนการค้นคว้าของนักประวัติศาสตร์และผู้สนใจเป็นอย่างยิ่ง

1.2 เครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ และสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นศิลปะสิ่งเหล่านี้เหลือ ตกค้างมาแต่อดีต เป็นหลักฐานที่ช่วยข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราว การดำรงชีวิต ค่านิยม การนับถือ คือความเชื่อในทางศาสนา ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างของคน ในสมัยโบราณ ทั้งนี้โดยอาศัยการตรวจสอบและการตีความหมายของนักโบราณคดีเป็น ประการสำคัญ

ในการศึกษาเรื่องราวต่างๆ ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ (Pre-historic Age, ประมาณ 4-5000 BC) ซึ่งเป็นสมัยที่มนุษย์ยังไม่รู้จักการเขียนหนังสือหรือจดบันทึกเรื่องราวและหลักฐานต่าง ๆ เป็นลายลักษณ์อักษร นักประวัติศาสตร์ได้อาศัยหลักฐานประเภทนี้ อธิบายถึงความ เป็นมาของสิ่งหรือเหตุการณ์ต่างๆ เป็นส่วนใหญ่

2. หลักฐานประเภทคำบอกเล่า (Oral Sources) หมายถึงหลักฐานที่ได้ข้อเท็จจริง (Historical Facts) โดยการให้สัมภาษณ์ (Interview) หรือคำบอกเล่าจากผู้ร่วมรู้เห็น เหตุการณ์และรวมไปถึงหลักฐานที่บอกเล่าสืบต่อกันมาในอดีต เช่น คำานาน นิทาน นิยาย และเรื่องเล่าเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ด้วย

3. หลักฐานประเภทที่มีการบันทึกไว้(Written Records) ได้แก่เอกสารจัดบันทึกต่าง ๆ ที่มีขึ้นเมื่อมนุษย์รู้จักการเขียนหนังสือแล้ว แบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด ได้แก่

3.1 หลักฐานชั้นต้น (Primary Records) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหลักฐานปฐมภูมิ หมายถึงหลักฐานดั้งเดิมเกิดขึ้นพร้อมกับเหตุการณ์ต่าง ๆ

3.2 หลักฐานชั้นที่สอง (Secondary Records) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหลักฐานทุติยภูมิ หมายถึงหลักฐานที่อยู่เขียนเขียนขึ้นจากหลักฐานชั้นต้น แล้วเสนอออกมาในรูปของหนังสือ บทความหรือรายงานการค้นคว้าและวิจัย รวมทั้งเอกสารประเภทวิทยานิพนธ์ (Thesis) ด้วย

3.3 หลักฐานชั้นที่สาม (Tertiary Records) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหลักฐานคฤภูมิ หมายถึงหลักฐานที่ผู้เขียนเขียนขึ้น (หรือรวบรวมและเรียบเรียง) จากหลักฐานชั้นต้น และหลักฐานชั้นที่สอง โดยมีมุ่งหมายที่จะให้เป็นเอกสารประกอบการศึกษา ค้นคว้า และอ้างอิง (References)

ตารางจำแนกประเภทหลักฐานทางประวัติศาสตร์

1. Material Remains (Primary Sources)	2. Oral Sources (Primary Sources)	3.1 Primary R.	3.2 Secondary R.	3.3 Tertiary R.
ศลาคา เครื่องประดับ เครื่องศาสตราวุธ เครื่องมือเครื่องใช้ ซากฟอสซิล (fossils) โบราณสถาน โบราณวัตถุ อนุสาวรีย์ เงินตรา สัญลักษณ์	ตำนาน นิทาน นิยาย แบบอย่างของบรรณานุกรม, ประเพณี และวัฒนธรรม	จดหมายเหตุ พงศาวดาร สมุดข่อย บันทึกโบราณ ปมไทร ปืนแดง บันทึกประจำวัน บันทึกความทรงจำ จดหมาย คัญหมาย คำแถลงการณ์ เอกสารทางราชการ สานิตีสัญญา เอกสารทางการทูต คำสัมภาษณ์ คำกล่าวรายงาน คำปราศรัย บันทึกปลุกเสก ภาพถ่าย ภาพเขียน ภาพยนตร์ เทปเสียง เทปภาพ ฟอสซิล แผ่นโปร่งใส	หนังสือ บทความ บทกวี วิทยานิพนธ์	สารานุกรม บรรณานุกรม แบบเรียง สมุดแบบคัดลอก สมุดปฏิบัติงาน (Work books)

ความเกี่ยวข้องระหว่างนักประวัติศาสตร์กับบุคคลและวิชาสาขาต่างๆ

การทำงานของนักประวัติศาสตร์เพื่อที่จะศึกษาวิวัฒนาการ (Evolution) ของมนุษย์ในแง่ของความคิด พฤติกรรม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และกับธรรมชาติรวมทั้งกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้โดยมีจุดประสงค์สำคัญคือ เป็นความพยายามของมนุษย์ที่จะใช้ความรู้ความเข้าใจ ความเฉลียวฉลาดความสามารถเท่าที่มีอยู่ไปเพื่อการแสวงหาความจริงเกี่ยวกับตัวมนุษย์เองให้กระจ่างแจ้ง และมีความเข้าใจในตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมหาศาลที่จะช่วยให้มนุษย์สามารถกำหนดแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรกำลังให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นปัจจัยในการควบคุมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถอำนวยความสะดวกให้แก่มนุษยชาติให้มากยิ่งขึ้น สำหรับลำดับขั้นของงานบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว นักประวัติศาสตร์จำเป็นต้องศึกษาและเกี่ยวข้องกับบุคคลในสาขาอื่น ๆ เช่น

1. นักโบราณคดี เพื่อร่วมศึกษาค้นคว้าร่องรอยของมนุษย์และหลักฐานหรือข้อเท็จจริงบางเรื่องบางประการจากโบราณวัตถุ และโบราณสถานที่เท่าที่มีอยู่ หรือมีการขุดค้นพบขึ้นใหม่ เช่น “หลักฐานบ้านเชียง” ที่จังหวัดอุดรธานี และ “หลักฐานบ้านเก่า” ที่จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น
2. นักธรณีวิทยา หลักฐานจากการศึกษาตรวจสอบและวินิจฉัย (diagnostic) เกี่ยวกับ ดิน หิน แร่ธาตุ ของนักธรณีวิทยา โดยได้มีการค้นพบและทำบันทึก เกี่ยวกับ โครงกระดูก วัสดุ เครื่องใช้ไม้สอยของมนุษย์ยุคโบราณ หลักฐานและข้อมูลดังกล่าวได้ช่วยให้นักประวัติศาสตร์ ได้แนวคิดเกี่ยวกับร่องรอยของมนุษย์ในยุคต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างมากในการลำดับยุค (Historical Age.) และสมัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Periods)
3. นักภูมิศาสตร์ ช่วยให้นักประวัติศาสตร์ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับลักษณะและสภาพการณ์ของธรรมชาติ ภูมิประเทศ โครงสร้าง และองค์ประกอบของพื้นแผ่นดิน ซึ่งอาจจะใช้ประกอบการวินิจฉัยและตีความ (Interpretation) เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด และสมเหตุสมผลกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในอดีต

4. นักมานุษยวิทยา การศึกษาเรื่องราวของมนุษย์ในแง่ของการจำแนกลักษณะชาติพันธุ์ และโครงสร้าง โดยนักมานุษยวิทยา ช่วยให้นักประวัติศาสตร์เข้าใจเรื่องราวความเป็นมาของมนุษย์ประเภทต่าง ๆ ในโลก ได้รู้ถึงความสัมพันธ์และการสืบสายเลือดของมนุษย์เผ่าต่าง ๆ ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของมนุษย์ปัจจุบัน

6. นักวิทยาศาสตร์ ความสามารถและการคิดค้นประดิษฐ์เครื่องมือและวิธีการใหม่ ๆ ของนักวิทยาศาสตร์ เช่นการตรวจสอบอายุของวัตถุทางประวัติศาสตร์ โดยวิธีคาร์บอน 14 (Carbon 14)²⁴ ปัจจุบันได้มีผู้ใช้วิธีคำนวณอายุของหินจากจำนวนของธาตุโปรทาสเซียมและอาร์กอน ... โปรทาสเซียมจะแตกตัวเป็นอาร์กอน 40 ร้อยละ 12 และแคลเซียม ร้อยละ 88 ถ้าเราทราบจำนวนของอาร์กอนที่แตกจากโปรทาสเซียมในระยะเวลาที่กำหนดให้ ก็สามารถคำนวณอายุของหินนั้นได้²⁵ การใช้วิธีการวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) และอื่น ๆ ได้ช่วยให้นักประวัติศาสตร์สามารถตอบปัญหาที่ยังมีคมในวงการประวัติศาสตร์ตั้งแต่อดีตได้สำเร็จ²⁶ สามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงและจัดระเบียบของกระบวนการทำงานทางประวัติศาสตร์ให้รัดกุม มีเหตุผลและเป็นวิทยาศาสตร์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิ่งที่เราเรียกว่า “วิธีการทางประวัติศาสตร์” (Historical Method) ได้กลายเป็นวิธีการแม่บทในการสอบสวน ค้นคว้าข้อเท็จจริงและทำการวิจัยทางประวัติศาสตร์ (Historical Research) ของนักประวัติศาสตร์ ส่วนในความการเรียนการสอนก็ได้มีบทบาทสำคัญในลักษณะเป็นวิธีการสอนแม่บทด้วยเช่นกัน

6. นักวรรณคดี การชำระวรรณคดีและความจริงในทางวรรณคดีของนักวรรณคดีมีผลสะท้อนทำให้นักประวัติศาสตร์ ได้รู้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ เป็นบางเรื่องบางประการ ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์ประกอบการวิเคราะห์และตีความหรือใช้เป็นหลักฐานได้ไม่ใช่น้อย

สำหรับวิชาสาขาอื่น ๆ ซึ่งนักประวัติศาสตร์ควรจะให้ความสนใจเพื่ออาศัยข้อมูลจากผลงานของผู้เชี่ยวชาญไปประกอบในการศึกษาค้นคว้าได้ เช่น

1. วิชามานุษยวิทยา (Anthropology)
2. วิชาโบราณคดี (Archaeology)

²⁴ ถัดกันโดยนักวิทยาศาสตร์ ชื่อ วิลลาร์ด ลิบปี (Willard Libby)

²⁵ วินดา จิตต์หมั่น มนุษย์กับวิทยาศาสตร์ชีวภาพ. (โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2514) หน้า 45

²⁶ เช่น การพิสูจน์กรณีซากกระดูกมนุษย์ฟอล์กทาวน์ (Piltdown Man) ใน ค.ศ. 1950

3. วิชาศิลปะ	(Art)
4. วิชาคอมพิวเตอร์	(Computer Science)
5. วิชาประชากรศาสตร์	(Demography)
6. วิชานิเวศน์วิทยา	(Ecology)
7. วิชาเศรษฐศาสตร์	(Economics)
8. วิชาศึกษาศาสตร์	(Education)
9. วิชาอ่านศิลาจารึก	(Epigraphy)
10. วิชาจริยศาสตร์	(Ethics) §
11. วิชาภูมิศาสตร์	(Geography)
12. วิชาธรณีวิทยาประวัติ	(Historical Geology)
13. วิชามนุษยศาสตร์	(Humanities)
14. วิชานิติศาสตร์	(Jurisprudence)
15. วิชาภาษาศาสตร์	(Linguistics)
16. วิชาวรรณคดี	(Literature)
17. วิชาศึกษาเงินเหรียญ	(Numismatics)
18. วิชาอ่านตัวอักษรโบราณ	(Palaeography)
19. วิชาศึกษาชีวิวิทยา	(Prlaeontology)
20. วิชาทัณฑ์วิทยา	(Penology)
21. วิชานิรุกต์ศาสตร์	(Philology)
22. วิชาปรัชญา	(Philosophy)
23. วิชารัฐศาสตร์	(Political Science)
24. วิชาจิตวิทยา	(Psychology)
25. วิชาวิทยาศาสตร์	(Science)
26. วิชาสังคมศาสตร์	(Social Science')
27. วิชาสังคมวิทยา	(Sociology)
28. วิชาสถิติ	(Statistics)

คุณสมบัติของนักประวัติศาสตร์^{๘27}

นักประวัติศาสตร์มีหน้าที่สำคัญที่จะต้องนำประสบการณ์และผลงานในอดีตของมนุษยชาติแผ่ให้มนุษยชนในปัจจุบันและอนาคตได้ทราบ นักประวัติศาสตร์มิใช่เพียงแต่มีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริงแล้วบันทึกไว้เท่านั้น แต่จะต้องสามารถเข้าใจจนอธิบายได้อย่างมีเหตุมีผล มีระเบียบแบบแผน และเป็นประโยชน์ต่อบุคคลในปัจจุบันและอนาคตมากที่สุด กล่าวคือ สามารถอธิบายได้ว่าเป็นเหตุการณ์อะไรขึ้น เกิดขึ้นได้อย่างไร เพราะเหตุใด และมีผลอย่างไร ตลอดจนความหมายความสำคัญของเหตุการณ์เหล่านั้น นักประวัติศาสตร์ที่สามารถจะทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพจะต้องมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

1. มีระเบียบ วินัย ความเชื่อมั่นตนเอง ความคิดวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล
2. สามัญสำนึก จินตนาการ และความนึกคิดที่ลึกซึ้ง ละเอียดลุ่มที่จะเข้าใจปัญหาที่สลับซับซ้อนได้
3. ความรู้ และความชำนาญในการประเมินคุณค่าหลักฐาน มีความซื่อสัตย์และให้เกียรติแก่หลักฐานที่นำมาใช้ ไม่บิดเบือนประวัติศาสตร์
4. ความสามารถในการวินิจฉัยแยกแยะข้อเท็จจริงจากหลักฐาน จัดลำดับความสำคัญและพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของข้อเท็จจริงแต่ละประเด็นได้
5. ความยุติธรรม ไม่มีอคติ มีความใจกว้างที่ยอมรับหลักฐานที่ขัดแย้งกับความคิดของตน และยอมรับฟังข้อมูลและทัศนะของผู้เชี่ยวชาญในแขนงวิชาอื่น
6. ระมัดระวังในการใช้ภาษา ที่สามารถอธิบายความคิดและข้อเท็จจริงได้อย่างชัดเจนเสมือนเป็นกระจกสะท้อนภาพเหตุการณ์ในอดีตได้
7. ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ และพร้อมที่จะแก้ไขผลงานของตนตามหลักฐานข้อเท็จจริง หรือการตีความใหม่

27 คร. สิบแสง พรหมบุญ, เรืองเคิม หน้า 7-8

แบบประเมินผลการเรียน

กระบวนวิชา ED. 341 : พฤติกรรมการสอนประวัติศาสตร์

ประจำภาคเรียน...ปีการศึกษา...

การปฏิบัติการ : กิจกรรมครั้งที่ 1

งานเดี่ยว

งานกลุ่ม

เรื่อง วิเคราะห์คุณค่าของประวัติศาสตร์

ผู้ทำรายงาน

1.....	2.....
3.....	4.....
5.....	6.....
7.....	8.....
9.....	10.....

กลุ่มที่...

1. ทEMAของปัญหา..... * * *

---

2. วิธีการ .....

---

3. มโนทัศน์ (Concept) .....

---

4. สาระสำคัญที่ได้จากการอ่านบทความ/หนังสืออ้างอิง .....

---

5. บันทึกผลของการอภิปราย.....

6. บันทึกผลของการรายงานกลุ่ม

6.1 กลุ่มที่ 1 .....

6.2 กลุ่มที่ 2 .....

6.3 กลุ่มที่ 3 .....

6.4 กลุมที่ 4

6.5 กลุมที่ 5

6.6 กลุมที่ 6

6.7 กลุมที่ 7

6.8 กลุมที่ 8

6.9 กลุมที่ 9

6.10 กลุมที่ 10

7. **สรุปข้อคิดเห็น** .....

.....

.....

.....

8. **ข้อเสนอแนะ** .....

.....

.....

.....

9. **ประเมินผล (ข้อสอบแบบอัตนัย 3-5 ข้อ)** .....

.....

.....

.....

.....

10. **หนังสืออ้างอิง (References)** .....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่งชื่อ.....ผู้ทำรายงาน
ส่งชื่อ.....ประธานกลุ่ม
ส่งชื่อ.....เลขานุกรกลุ่ม